

Vážené dámy a vážení pánové,

v těchto dnech si připomínáme nejvýznamnější výročí naší doby. 8. května uplyne 60. let od konce 2. světové války, jednoho ze dvou válečných konfliktů, kterými lidstvo poznamenalo své dějiny ve dvacátém století. Zatímco válka první byla válkou odehrávající se na bojištích, v bahnech zákopů, v krátech po granátech a při ofenzívách statisíců vojáků, druhá světová válka přinesla další hrůzy, které si lidé do té doby nedokázali představit. Mám na mysli koncentrační tábory, holocaust nebo použití zbraní hromadného ničení.

Já sám nejsem pamětníkem druhé světové války a mé vědomosti o jejím konci jsou zprostředkované a tedy silně závislé na tom, kdo své vzpomínky sděloval.

Vzpomínám například na vyprávění mé maminky, která si paradoxně jako nejsilnější vzpomínku na ty památné květnové dny roku 1945 zachovala to, jak 5. května v pravidelném ranním časovém hlášení Českého rozhlasu hlasatel prokládal povinný a nenáviděný německý text českými slovy.

V množství literárních a filmových ztvárnění té heroické doby se tyčí prostý popis květnových dnů z pera Josefa Škvoreckého v románu Zbabělci. Popis doby z pohledu chlapců a dívek, sledujících náhlou a přitom opatrnou revoluci svých otců a zároveň žijících svůj mladý život, se zájmem o jazz a radosti, které jim ta zlá doba mohla nabídnout. Hlavní hrdina románu, Danny Smiřický, který po americku chladně sleduje dění kolem sebe, se nakonec ale podívá do tváře smrti.

Dalším pohledem je líčení přímého účastníka těchto událostí, profesora Václava Černého, který ve svých Pamětech živě líčí, jak probíhalo Pražské povstání, jak se díky statečnému boji i obratnému vyjednávání podařilo zachránit Prahu před zničením. Popisuje, jak politická reprezentace z Londýna a Moskvy nekompromisně nahradila ve strukturách obnovující se republiky představitele aktivního odboje domácího i zahraničního, tedy lidi, kteří jim svou statečností v každodenním domácím odporu proti okupantům i bojem v zahraničních armádách umožnili jejich politické působení v emigraci.

V jižních Čechách neprobíhaly na konci války velké bojové akce, přesto je třeba připomenout některé významné události, které se u nás odehrály. Například památník u Vítějovic připomíná setkání 5 armád, nedaleko Čimelic padly poslední výstřely 2. světové války a u Volar padl poslední americký voják 5. pěší divize americké armády na evropském válčišti, shodou okolností Čechoameričan Charles Havlat.

Vzpomeňme dnes, vy přímí účastníci bojů proti nacismu, pamětníci těch převratných událostí, i my, kteří jsme se narodili již po válce, na ty, kteří se konce války a osvobození nedočkali, kteří položili své životy za naši svobodu národní i občanskou. Bojovali ve Spitfirech při obraně Anglie, bojovali v poušti při obraně Tobruku, na sněhových pláních u Sokolova, pocítili radost a dojetí, když opět překročili hranice své vlasti v krvavé řeži na Dukle. Vzpomeňme na

ty odvážné ženy a muže, kteří navzdory krvavým represím dokázali udržovat plamen odporu proti nacismu doma, na území tehdejšího protektorátu. Vzpomínáme ale také na ty obyčejné lidi, kteří ztratili své životy proto, že vykonali akt normální lidské sounáležitosti tím, že někomu podali jídlo, poskytli přístřeší nebo vyjádřili svůj názor. Byli pak popraveni i s celou rodinou, jak říkal strohý text vyhlášek nacistických úřadů.

Musíme si ale připomínat i to, co po osvobození naší vlasti od nacismu následovalo a co ve svém důsledku způsobilo, že po krátkém období svobody naše země upadla na dlouhých 40 let opět do područí diktatury, tentokrát komunistické. Záhy po válce začalo ono smutně proslulé spouštění železné opony napříč Evropou, od severu k jihu, od Baltu po Jadran, jak prozíravě ve svém projevu z Fultonu z 5. března 1946 předpověděl Winston Churchill. Komunisté vyhráli volby v roce 1946, brzy se snadným nekrvavým pučem ujali moci v roce 1948 a začali v naší zemi hospodařit po svém. A k prvním jejich obětem patřili ti, kteří se dokázali v průběhu 2. světové války odvážně se zbraní v ruce postavit nacistické totalitě. Vojáci západních armád, letci RAF a všichni ti stateční, kteří bojovali v nesprávné části spojenecké aliance, byli perzekvováni, zavíráni a jejich činy i oni sami měli být vymazáni z paměti národa.

Velkou odpovědností naší generace a vůbec všech, kteří můžeme ať již jako občané nebo jako politici ovlivňovat běh věcí veřejných, je nedopustit, aby náš svět upadl v budoucnosti do podobného třeštění, jakým byla 2. světová válka. Před rokem vstoupila Česká republika do Evropské unie, což je organizace, která přispívá významnou měrou k tomu, že na evropském kontinentě již 60 let panuje mír. Díky tomu máme dojem, že je naše Evropa bezpečnou oázou v neklidném světě, zmítaném terorismem, kmenovými válkami, bojem s organizovaným zločinem, střety s levicovými gerilami. Já se však obávám, že toto sebevědomí sjednocené Evropy by mohlo vyústit ve snahu o ukončení vojenské přítomnosti USA na našem kontinentě. Vím, že mi v mé funkci nepřísluší plést se evropským vůdcům do jejich politiky, ale jsem přesvědčen o tom, že tato otázka je v současné době nesmírně významná. Zachování transatlantické vazby, zachování naší orientace na Severoatlantickou alianci a Spojené státy americké musí být klíčovým momentem naší zahraniční politiky. Doufám, že si tento fakt uvědomí i posílená, na východ rozšířená Evropská unie. Je to podle mého názoru jediná naděje, jak uchránit náš kontinent i celý civilizovaný svět před jedem terorismu, který rafinovaně útočí v různých, i velmi zastřených podobách, na základní hodnoty západní civilizace, jako jsou svoboda jednotlivce, právo vlastnit majetek, svobodně podnikat i právo věřit podle svého svědomí a odkazu předků.

Vážené dámy a vážení pánové, setkáváme se dnes s vámi, kteří jste ve svém mladém věku dokázali bojovat proti nacismu a prokázali tak hrdinství, odvalu a vlastenectví, vlastnosti, které jsou v dnešní době tak vzácné. Patří vám za to náš obdiv a úcta. Je dobře, že jste dnes s námi, že můžete nám všem a

zejména naší mladé generaci předávat vaše vzpomínky a zkušenosti a připomínat nám tak jedno z nejvýznamnějších období našich dějin, období, kdy hrdinové našeho národa bojovali se zbraní v ruce proti tyranii a bezpráví a za naši svobodu. Za to přijměte náš dík.